

Kimi Fonksiyon Engelli Kişilere Yardım ve Hizmet Yasası (LSS)

LSS nedir?

Kimi Fonksiyon Engelli Kişilere Yardım ve Hizmet Yasası [*Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade*] (LSS) geniş kapsamlı ve kalıcı fonksiyon engeli olan kişilere, iyi koşullarda yaşama, günlük yaşamda gereksinme duydukları yardımı elde etme ve kendilerine sağlanacak yardım ve hizmet üzerinde söz sahibi olma konusunda güvence sağlayan bir hak yasasıdır.

Yasanın kapsamına giren bir kişinin, yardım ve hizmet başvurusu, söz konusu yardımın yasayla düzenlenmiş olması koşuluyla, ilk elde, bu yasa uyarınca işleme konulmalıdır. Bunun gerekçesi, başvurunun ilk elde bu yasa uyarınca işleme konulmasının, genel olarak, bireyin yararına olduğu varsayımdır. Yasa uyarınca yapılan yardımlar, sadece, ilgili kişinin başvuruda bulunması durumunda sağlanır.

Kimlerin, LSS uyarınca yardım alma hakkı vardır?

Yasada öngörülen yardımlardan yararlanma hakkı kazanabilmek için, yasada belirtilen kişi gruplarına girmek gerekir. Yardımlardan yararlanacak kişinin, yaşamını sürdürebilmesi için bu yardıma gereksinme duyması ve yardım gereksinmesinin başka bir yoldan karşılanmaması gerekir.

Yasa şu kişiler için geçerlidir:

1. Gelişmesi geri kalmış kişiler ve otizm veya otizme benzer bir durumu olan kişiler.
2. Dıştan gelen bir şiddet veya fiziksel hastalık nedeniyle yetişkin yaşta ortaya çıkan önemli ve kalıcı zekâ engeli olan kişiler.
3. Normal yaşlanmaya bağlı olmadığı açıkça belli olan, başka bir, büyük çaplı ve kalıcı fiziksel veya ruhsal fonksiyon engeli nedeniyle, günlük yaşamında önemli zorlukları olan ve geniş kapsamlı yardım ve hizmete gereksinme duyan kişiler.

Kişi grupları için yasada öngörülen on hak/yardım şudur:

1. Danışma ve diğer kişisel yardım [*Rådgivning och annat personligt stöd*]

Yasada belirtilen kişi grubuna dahil bir kimse, mesleki bilgileri dışında, büyük çaplı fonksiyon engeliyle yaşama konusunda özel bilgisi olan uzmanlardan, nitelikli yardım görme hakkına sahip olabilir. Yardım, örneğin danışman, psikolog, fizyoterapist, anaokulu danışmanı, logoped, iş terapisti ve diyetist tarafından sağlanabilir. Sağlanan bilgi ve yardımın, örneğin tedavi, rehabilitasyon ve sosyal hizmete bir ek olması ve onların yerine geçen bir yardım gibi yorumlanmaması şarttır.

2. Özel asistan hizmeti [*Personlig assistans*]

Büyük çaplı fonksiyon engeli olan, 65 yaşını doldurmamış kişiler bir ya da birkaç özel asistanın yardımından yararlanma hakkına sahip olabilir.

Özel asistan hizmetinden yararlanma hakkı kazanabilmek için, kişisel hijyen, yemek yeme, soyunup giyinme ve başka insanlarla iletişim kurma konusunda yardıma gereksinme



duyulması veya fonksiyon engelli kişi hakkında geniş ve ayrıntılı bilgi sahibi olunmasını gerektiren başka bir yardıma gerek olması şarttır.

Özel asistan hizmetini ya belediye aracılığıyla sağlarsınız ya da belediyeden alacağınız ekonomik yardımla kendiniz işveren olur veya işi yapmak üzere birisini görevlendirirsiniz.

Haftada 20 saatten az özel asistan hizmetine gereksinme duyanların tüm ekonomik sorumlulukları belediyeye aittir. Temel ihtiyaçlarla ilgili özel asistan hizmeti gereksinmesi haftada 20 saatten daha fazlaysa, asistan hizmeti ödencesi alma hakkı doğar. Bu ödünceden yararlanma hakkı Asistan Hizmeti Ödencesi Yasası (LASS) [*Lagen om assistansersättning (LASS)*] adlı başka bir yasayla düzenlenmiştir.

Asistan hizmeti ödencesiyle ilgili karar Sigorta Kasası tarafından verilir. Böyle bir karar verildiğinde, ilk 20 saatin ekonomik sorumluluğu belediyeye aittir.

Büyük çaplı fonksiyon engeli olan 65 yaşını doldurmuş kişilerin, ya 65 yaşını doldurmadan önce özel asistan hizmetinden yararlanmış olmaları ya da özel asistan hizmeti için 65 yaşını doldurmadan önce başvuruda bulunmuş olmaları gerekir. Ancak, 65 yaşını doldurduktan sonra özel asistan hizmetinin kapsamı genişletilemez.

3. Kılavuz hizmeti [*Ledsagarservice*]

Özel asistan hizmetinden yararlanmayan bir kişinin kılavuz hizmetinden yararlanma hakkı olabilir. Kılavuz hizmetinin, bireyin özel gereksinmelerine göre ayarlanması ve onun toplum yaşamına katılmasını kolaylaştırması gerekir.

4. Yardımcı [*Kontaktperson*]

Sosyal izolasyonu azaltmak, boş zaman etkinliklerine katılma konusunda yardımcı olabilmek ve günlük sorunlarda yol gösterebilmek için, bazen, bir yardımcıya gerek olabilir. Yardımcı, bireyin, bağımsız bir yaşam sürdürmesini kolaylaştırabilir. Yardımcının sunduğu hizmet, bazen, yardımcı aile denilen bir aile tarafından da sağlanabilir.

5. Evde yardım hizmeti [*Avlösarservice i hemmet*]

Evde yardım hizmeti gerek düzenli bir yardım olarak gerekse önceden tahmin edilmesi mümkün olmayan durumlarda sağlanabilir.

6. Kısa bir süre kendi evi dışında kalma [*Korttidsvistelse utanför det egna hemmet*]

Kısa bir süre kendi evi dışında kalma, bireye, hava değişimi ve açık havada bulunma olanağı sağlamanın yanı sıra, bireyin yakınlarına da dinlenme fırsatı yaratır. Kısa bir süre kendi evi dışında kalma, kısa bir süre kalınan özel evlerde ve başka bir ailede olabileceği gibi, kamp ya da toplu tatil tesislerinde kalma gibi bir yöntemle de çözülebilir.

7. 12 yaşını aşmış öğrenciler için kısa süreli bakım [*Korttidstillsyn för skolgång över 12 år*]

12 yaşın üzerindeki öğrencilere, okul öncesi, okul sonrası ve tatil günlerinde bakım ve gözetim olanağı sağlanması gerekir.

8. Aile evinde veya çocuk ve gençlere özel hizmet sunan konutta kalma [*Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom*]

Anababalarının evinde kalamayan çocuk ve gençler, başka bir ailenin yanında veya özel hizmetler sunan bir konutta kalma hakkına sahip olabilirler. Bu hak, gerek, zamanın bir



bölümünde anababalarının yanında kalabilen gerekse anababalarının yanında hiç kalamayan çocuklar için, anababa evine ek olarak düşünülmüştür.

9. Yetişkinler için özel hizmet sunulan konut veya özel olarak ayarlanmış başka konut
[Boende med särskilt service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad]
Konutlar değişik şekillerde düzenlenmiş olabilir, ancak en olağan türleri grup konutu [gruppbostad] ve hizmet konutudur [servicebostad]. Birey, belediyeden, kendi özel koşullarına göre ayarlanmış bir konut isteme hakkına da sahiptir.

10. Günlük etkinlik [Daglig verksamhet]
Çalışabilecek yaşta olup da işsiz olan ve herhangi bir eğitime katılmayan kişiler, LSS uyarınca 1 ve 2 numaralı kişi gruplarına giriyorlarsa, günlük etkinlik hakkına sahiptirler.

Gider

Özel yardımlar, birey için, ilke olarak ücretsiz olmakla birlikte, birkaç istisna söz konusudur.

Bireysel plan [Individuell plan]

Yasa uyarınca yardım hakkı elde eden bir kimse, kararlaştırılan ve planlanan yardımların dökümünü içeren bireysel bir plan yapılmasını isteyebilir. Bu plan, yardım sunulan kişiyle birlikte hazırlanacaktır.

Yasa uyarınca yardım sunulan, fonksiyon engelli bir kimse, kendisiyle işbirliği içerisinde, bireysel bir plan yapılmasını isteyebilir.

Bireyin, bu planın içeriği ve kimlerin planlamaya katılacakları konusunda söz hakkı ve etkide bulunma gücüyle, istek ve gereksinmelerini dile getirme olanağına sahip olması gerekir.

Yapılan planda, ulaşılmak istenen hedefe nasıl ulaşılabileceği konusunda da açıklama bulunacaktır. Planda, tüm ilişkiler arasında koordinasyon sağlanmasına çalışılmış olması gerekir.

Plande şunlar yer alabilir:

- . Tüm ailenin durumu ve okul başladığı zaman vb. gibi gelecekle ilgili kısa bir açıklama.
- . Şu anda yapılan yardımlar.
- . Gerekli olan/ileride gerekecek olan yardımlar.
- . Ailenin arzu ettiği yardımlar.
- . Değişik kişilerin (aile dahil) neler yapacakları ve bunları ne zaman yapacakları.
- . Ailenin gereksinimleri nelerdir? (Kardeşleri unutmayın!)
- . Yardımın ne şekilde verilmesini istiyoruz?

Planda yazılı olan açıklamalar, bir yardımın verilmesini öngören karar değildir.

Planın gerçekleşip gerçekleşmediği, genellikle her yıl olmak üzere, kontrol edilecektir.

Başvuru

Her belediyede, LSS'ten sorumlu olan özel bir LSS görevlisi veya yardım görevlisi vardır. Başvuru, yazılı olarak veya görevliyle görüşme sırasında sözlü olarak yapılabilir. Başvuruda bulunan kişi, fonksiyon engeli olan kişidir.



Daha geniş bilgi

Kimi Fonksiyon Engelli Kişilere Yardım ve Hizmet Yasası (1993:387) [*Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade*]

Kimi Fonksiyon Engelli Kişilere Yardım ve Hizmet Yasa Tasarısı (1992/93:159) [*Lag (1992/93:159) om stöd och service till vissa funktionshindrade*]

